

**La tradició sociològica:
les aportacions dels
clàssics**

*2n curs
Grau de Sociologia*

Prof. Ernest Garcia

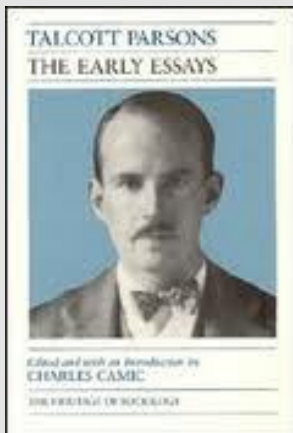
Universitat de
València, 2015

13. L'estructural-funcionalisme (Parsons, Merton)

Talcott Parsons: vida

1902-1979. Va nèixer a Colorado (EUA), fill d'un pastor d'orientació puritana i reformista, d'una nissaga que es remunta als primers arribats des d'Anglaterra en la primera meitat del segle XVII. En els seus estudis es va interessar, al principi, per la biologia i la filosofia, però el seu pas posterior per la London School of Economics (on va rebre la influència del funcionalisme de Malinowski) i per Heidelberg, on va descobrir l'obra de Max Weber, el va encaminar cap a la sociologia. La lectura de Weber li oferí una resposta a la pregunta pel paper social de la religió. A Londres havia conegut la seua dona Helen, amb qui tingué tres fills. El 1927 va entrar com a professor a Harvard, primer en el Departament d'Economia i després el de Sociologia. El 1949 fou nomenat president de l'Associació Americana de Sociologia. El 1956 va accedir a la direcció d'un nou Departament de Relacions Socials (incloent-hi Sociologia, Psicologia i Antropologia). Va seguir a Harvard fins al 1973.

Votà quasi sempre als demòcrates. Va ser un antifeixista de primera hora, i fou conscient de l'amenaça hitleriana malgrat la posició aïllacionista que durant un temps fou majoritària al seu país. També va ser sempre contrari al socialisme i al comunisme (el que, segons sembla, no li evità estar fitxat alguns anys durant el maccarthisme com a criptocomunista).

Al voltant de la II Guerra Mundial, va connectar el treball acadèmic amb l'assessorament expert a l'Administració, en estudis sobre Alemanya, Japó i Rússia.

Parsons va ser el màxim exponent de l'enfocament sociològic conegut com a estructural-funcionalisme, tot i que aquesta expressió no li va agradar massa.

No sempre és el cas, però el fet és que l'article sobre Parsons en la versió anglesa de Wikipedia és notablement ric en detalls:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Talcott_Parsons>.

Parsons: obra

***El sistema social* (Alianza ed., 1999)**

***El sistema de las sociedades modernas* (Trillas, 1977)**

***Ensayos de teoría sociológica* (Paidós, 1970)**

***Sociología de la religión y la moral* (Paidós, 1968)**

***Estructura y proceso de las sociedades modernas* (Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1966)**

Sobre Parsons:

Almaraz, J.: *La teoría sociológica de Talcott Parsons: La problemática de la constitución metodológica del objeto*. Madrid, CIS, 1981.

***The Structure of Social Action* (1937)**

***The Social System* (1951)**

***Toward a General Theory of Action* (1951, amb Shils, Kluckhohn et al.)**

***Essays in Sociological Theory* (1954)**

***Economy and Society* (1956, amb Smelser)**

***Structure and Process in Modern Societies* (1960)**

***Social Structure and Personality* (1964)**

***Societies: Evolutionary and Comparative Perspectives* (1966)**

***Sociological Theory and Modern Society* (1967)**

(ed.) *The Negro American* (1967, amb K. B. Clark)

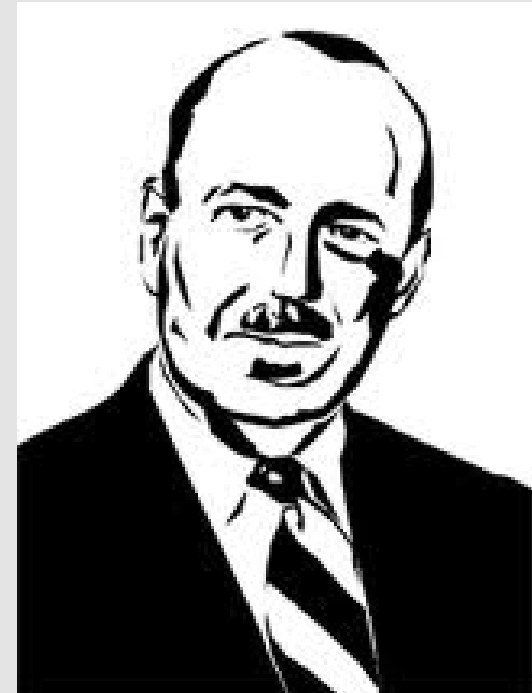
***Politics and Social Structure* (1969)**

***The System of Modern Societies* (1971)**

***Social Systems and the Evolution of Action Theory* (1977)**

***The Evolution of Societies* (1977)**

***Action Theory and the Human Condition* (1978)**

Robert K. Merton

Vida

Merton (Meyer R. Schkolnick) va nèixer el 1910 en un barri pobre del sud de Filadèlfia en una família d'immigrants jueus procedents de l'Europa de l'Est. El pare tenia una botiga de productes lactis fins que un incendi la va destruir. Com que no la tenia assegurada, va treballar com a ajudant de fuster. Merton va estudiar en escoles públiques, que ell mateix descrigué quan ja era vell com a «bastant decents». El 1994 deia encara que el suburbi aparentment miser on havia crescut, amb els seus col·legis, biblioteques i orquestes, i amb la seua colla de joventut, li havia proporcionat capital de tota mena –social, cultural, humà i públic– tret del capital financer. El nom Robert K. Merton va evolucionar com a resultat de la seua dedicació adolescent a l'il·lusionisme. D'inici pretenia anomenar-se el màgic Merlí, fins que li van fer veure que el nom estava massa gastat i el va canviar a Merton. Robert fou també una adopció semblant, inspirada en aquest cas per Houdini. Als 19 anys canvià legalment el seu nom, al mateix temps que entrava en Temple College, una institució educativa «per a pobres», no reconeguda encara com a universitat. Un sociòleg del College el va fer col·laborar en un estudi sobre el tractament dels problemes racials en la premsa. Havent conegut Sorokin en un congrés de l'ASA va demanar l'ingrés a Harvard, on va ser ajudant de recerca de Sorokin i alumne de l'historiador de la ciència G. Sarton. Va assistir al primer curs de Parsons sobre teoria sociològica. [Molt més tard comentaria: «Encara que Parsons em va impressionar molt com a gran constructor de teoria sociològica, em vaig trobar a mi mateix separant-me de la seua manera de teoritzar (així com d'exposar)». El parèntesi, si tenim en compte que Merton va destacar sempre per la claredat i la precisió dels seus escrits, és significatiu].

No va aconseguir un contracte estable a Harvard (en part per ser jueu, manté Calhoun) i va anar a la universitat de Tulane i després, del 1941 al 1978, a la Columbia University (Nova York), on va coincidir durant molts anys amb Paul Lazarsfeld, un dels noms clau del desenvolupament de la investigació empírica aplicada en sociologia. Els dos van fundar el Bureau of Applied Social Research. Fou president de l'American Sociological Association (1957). Va morir el 2003.

Merton: obra

Social Theory and Social Structure, 1949 [***Teoría y estructura sociales*, Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 2003**].

Contemporary Social Problems (ed., amb R. A. Nisbet), 1961.

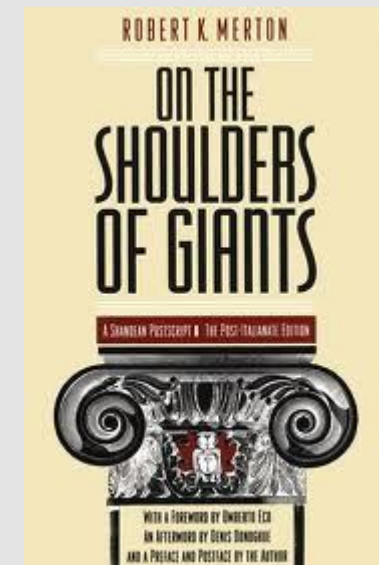
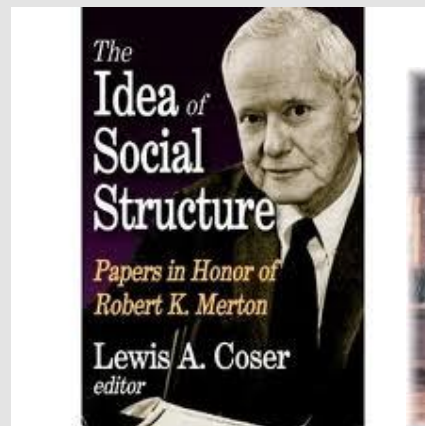
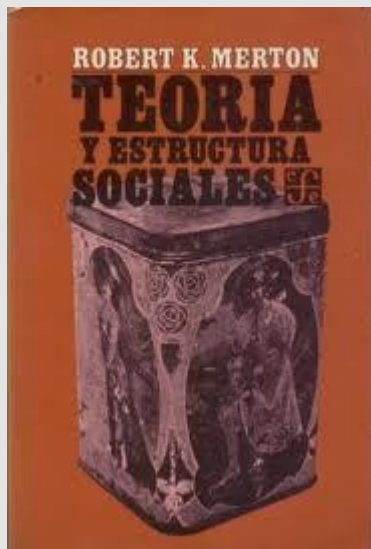
On the Shoulders of Giants: A Shandean Postscript, 1965 [***A hombros de gigantes*, Barcelona, Edicions 62, 1990**].

On Theoretical Sociology: Five Essays, Old and New, 1969.

The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations, 1973 [***Sociología de la ciencia*, Madrid, Alianza, 1977, 2 vols.**].

Sociological Ambivalence, 1976 [***Ambivalencia sociológica y otros ensayos*, Madrid, Espasa, 1980**].

Hom pot veure'n una extensa bibliografia en <<http://garfield.library.upenn.edu/merton/rkmpubsfull.html>>.

Parsons: imperatius funcionals (esquema AGIL)

Una funció és un complex d'activitats adreçades cap a la satisfacció d'una o més necessitats del sistema. En tot sistema hi ha 4 imperatius funcionals o necessitats fonamentals:

1. Adaptació (A): tots els sistemes han de satisfer les exigències de la situació externa, adaptar-se a l'entorn i modificar-lo.
2. Capacitat d'assolir metes (*goal attainment*, G): tots els sistemes tenen objectius essencials que han d'assolir.
3. Integració (I): tots els sistemes han de regular la interrelació entre llurs parts constituents i entre llurs imperatius funcionals.
4. Latència (L) o manteniment de regles: tots els sistemes han de generar i mantenir els patrons culturals que produeixen la motivació dels individus.

L	Sistema cultural	Sistema social	I
A	Organisme conductual	Sistema de la personalitat	G

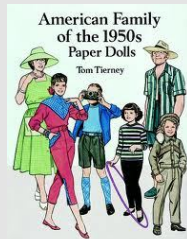
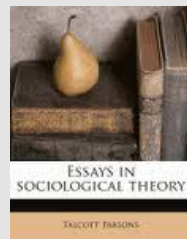
L'organisme és el sistema d'acció que realitza la funció d'adaptació.

El sistema de la personalitat, la de l'assoliment de metes.

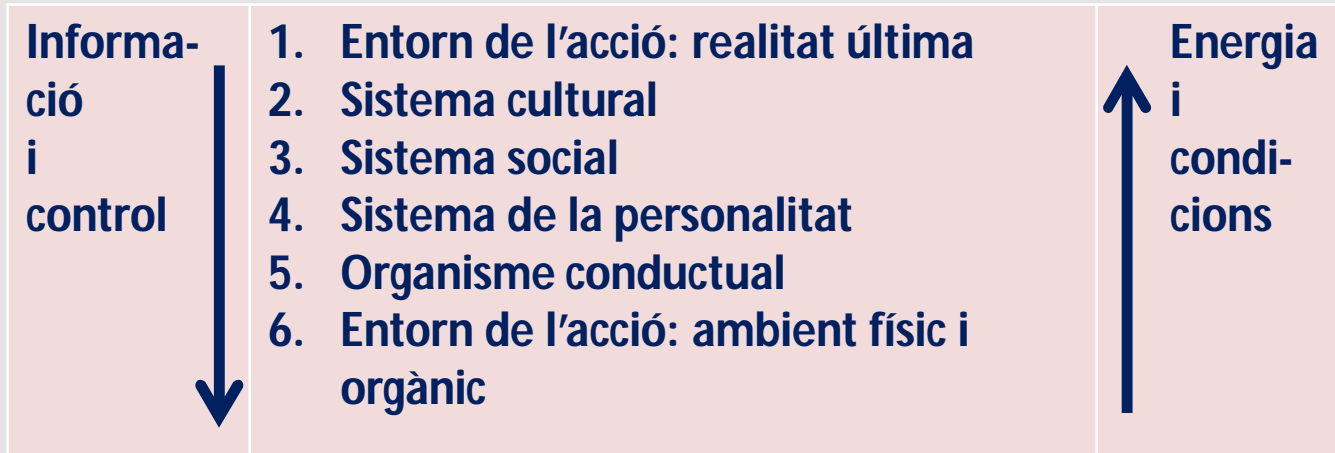
El sistema social assegura la integració.

El sistema cultural proporciona normes i valors als actors.

[Segons Ritzer, *Teoría sociológica contemporánea*]

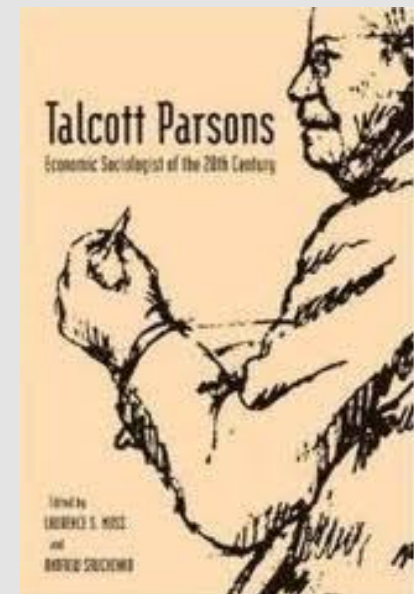
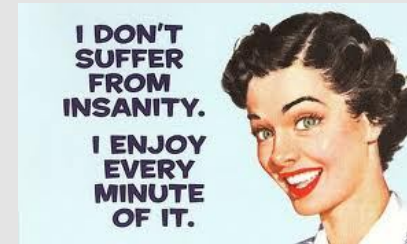
Parsons: jerarquia dels sistemes i condicions de l'ordre social

Cadascun dels nivells inferiors proporciona les condicions per al funcionament dels superiors. En el sentit contrari, els nivells superiors controlen els nivells que hi ha més avall.

Per a Parsons, el problema de l'ordre social queda resolt pels supòsits bàsics de l'estructural-funcionalisme [segons Ritzer]:

- Els sistemes tenen la característica de l'ordre i de la interdependència de les parts.
- Els sistemes tendeixen cap a un ordre o equilibri que es manté per ell mateix.
- Els sistemes poden ser estàtics o seguir un procés ordenat de canvi.
- Cada part del sistema influeix en la forma que les altres parts poden adoptar.
- Els sistemes mantenen fronteres amb els seus ambients.
- La distribució i la integració són dos processos fonamentals i necessaris per a l'equilibri d'un sistema.
- Els sistemes tendeixen a l'automanteniment, el qual implica manteniment de les fronteres, conservació de les relacions entre les parts, control de les variacions de l'entorn exterior i control de les tendències de canvi internes.

Parsons: el sistema social

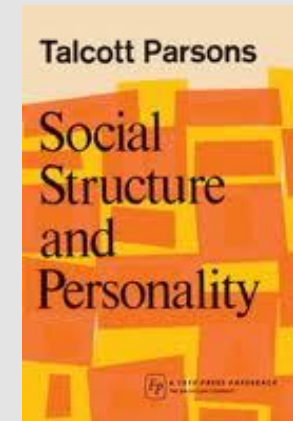
«Reduït als termes més simples, un sistema social és, doncs, una pluralitat d'actors individuals que interactuen en una situació que té almenys un aspecte físic o de medi ambient, uns actors motivats per una tendència a "obtenir un òptim de gratificació" i unes relacions entre els actors i llurs situacions (incloent-hi els altres actors) que estan mediades i definides per un sistema de símbols compartits i culturalment estructurats.»

[Fragment de *The Social System*, 1951]

La unitat bàsica del sistema social en el complex *status-rol* (estatus-paper). *Status* és posició dins de l'estructura social. *Rol* és allò que l'actor fa donada la seua posició. D'aquesta manera, la posició de Parsons és «estructural»: ni interaccionista ni interessada pels pensaments o les atribucions subjectives de significat dels actors.

La dimensió subjectiva el va interessar, sobretot, des del punt de vista de la socialització i la internalització de les normes i els valors (i dels papers, per tant). En la socialització, els individus són més aviat receptors passius. Amb la internalització, les normes i els valors del sistema esdevenen part de la consciència dels individus. Així, quan els actors persegueixen llurs interessos particulars, estan en realitat servint els interessos de conjunt del sistema: «La combinació de les regles d'orientació de valor adquirides [en la socialització] ha de ser en una proporció considerable una funció de l'estructura fonamental dels rols i els valors predominants del sistema social».

L'elevada quantitat de variacions individuals dins del sistema és un tret afavoridor de l'equilibri i la integració, que no és incompatible amb la conformitat sinó que, pel contrari, la facilita. El sistema social ha de contenir molts rols diferents a fi de permetre l'expressió de les diferents personalitats.

Parsons: societat, subsistemes socials i imperatius funcionals

«Sistema social», per a Parsons, és un concepte que correspon a tota mena de col·lectivitats (una classe escolar, per exemple). La *societat* és un sistema social específic, que defineix així: una col·lectivitat relativament autosuficient els membres de la qual poden satisfer totes llurs necessitats individuals i col·lectives i viure totalment dins del seu marc.

Dins d'una societat, quatre subsistemes s'encarreguen de les quatre funcions bàsiques de l'esquema AGIL:

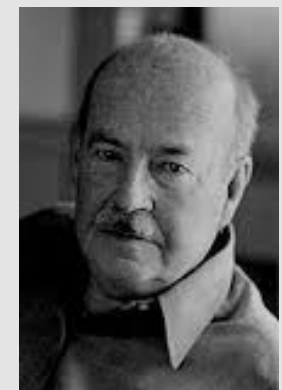
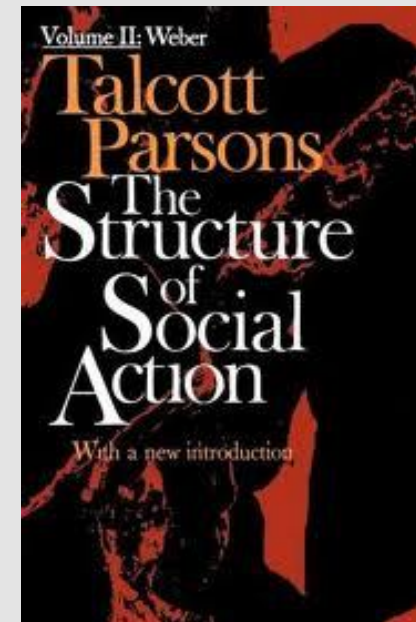
L'economia és el subsistema que permet l'adaptació a l'entorn mitjançant el treball, la producció i la distribució.

La política realitza la funció d'assoliment de metes seguint objectius socials i mobilitzant actors i recursos en la direcció corresponent.

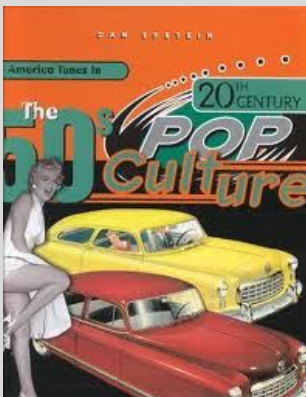
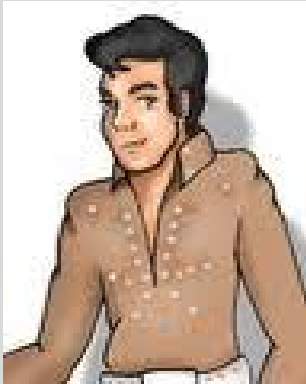
El sistema fiduciari (escoles, família, etc.) aconsegueix la funció de latència mitjançant la transmissió de la cultura, les normes i els valors.

La comunitat societal s'ocupa de coordinar els diferents components de la societat i de realitzar la funció d'integració (mitjançant el dret).

En la teorització de Parsons, el sistema social ocupa una posició, per dir-ho així, intermèdia. Està subordinat a la cultura, que és el dispositiu de control més elevat i general. I, al seu torn, condiona o controla el sistema de la personalitat (el nivell dels individus).

Parsons: el sistema cultural i el sistema de la personalitat

Per a Parsons, la cultura és la força principal que connecta i manté units els diferents elements del món social [del *sistema de l'acció*, en el seu particular argot]. Segons la seua definició, la cultura és un sistema regulat i ordenat de símbols que són: a) elements institucionalitzats del sistema social amb força normativa; b) components internalitzats en la ment dels individus (en el «sistema de la personalitat»); c) objecte finalista del comportament dels actors.

La cultura impregna tots els altres subsistemes, al mateix temps que els controla i que posseeix una realitat objectiva com a conjunt de coneixements, símbols i idees.

La creença en la primacia de la cultura va dur Parsons a autodefinir-se com a determinista cultural.

«La meua opinió és que, tot i que el contingut de l'estructura de la personalitat es deriva dels sistemes social i cultural a través de la socialització, la personalitat arriba a ser un sistema independent mitjançant les relacions que manté amb el propi organisme i a causa de la peculiaritat de la pròpia experiència vital; no és un mer epifenomen»; això va escriure Parsons a *Social Structure and Personality* (1970).

La personalitat és definida com el sistema organitzat d'orientacions i motivacions de l'actor individual. Parsons exclou els components biològics (que segons ell corresponen al nivell o sistema de l'organisme) i se centra només en components adquirits, que anomena «disposicions de necessitat» i dels quals distingeix tres tipus bàsics: la recerca de reconeixement, la internalització dels valors i les expectatives de rol.

Pel que fa a la dimensió psicològica, Parsons va defensar una mena de conductisme, defugint així qualsevol referència a la subjectivitat.

Parsons: el canvi social

Les moltes crítiques rebudes per Parsons, que l'acusaven d'oferir un marc conceptual incapaç d'acceptar i d'explicar el canvi social, el van dur a dedicar atenció a l'assumpte, ja en la dècada del 1960.

La conceptualització del canvi que proposà és una versió més de l'evolucionisme social, més en l'estela de Comte i Durkheim que en la de Darwin. El canvi social es produeix en un sentit progressiu per diferenciació creixent, de manera que els nous subsistemes milloren l'adaptació. El sentit del canvi és un ascens d'adaptació, sense més problemes que els derivats de l'increment de la complexitat: més diferenciació de components socials exigeix més coordinació entre els diferents components i això pot dificultar la integració.

«Per tal que la diferenciació done com a resultat un sistema equilibrat i més evolucionat, cada subestructura novament diferenciada... ha de tenir una capacitat més gran d'adaptació per realitzar la seua funció *primària*, en comparació amb l'acompliment d'*aquesta* funció en l'estructura prèvia i més difosa... Podem dir que aquest procés és l'aspecte d'*ascens d'adaptació* del cicle de canvi evolutiu.»

[Fragment de *Societies*, 1966]

L'analogia amb la selecció natural com a principi del canvi és òbvia, afegint-hi un postulat teleològic (ascens: millora, progrés) i sense que queden ben delimitats ni l'abast de l'analogia ni la fonamentació del postulat.

Com un eco de la doctrina dels tres estadis de Comte, Parsons va distingir tres etapes evolutives generals (primitiva, intermèdia i moderna) basant-se en factors culturals. El llenguatge és la clau de la primera transició (primitiva/intermèdia). El dret, de la transició intermèdia/moderna.

Merton: la revisió del funcionalisme

La versió del funcionalisme de Merton es distingeix pels matisos introduïts respecte a:

- 1) La creença que totes les pràctiques socials establides són funcionals per a la societat i per als individus i que, per tant, el grau d'integració entre els diferents subsistemes socials és elevat. Merton pensava que les societats grans i complexes presenten un grau menor d'integració.
- 2) La creença que totes les estructures socials establides acompleixen funcions positives. Pot haver-hi, per contra, pràctiques disfuncionals (o que passen a ser-ho segons les circumstàncies).
- 3) La creença que cadascuna de les parts, cada subsistema, és indispensable per al funcionament del tot. Però caldria admetre, si més no, que sempre pot haver-hi diverses alternatives funcionals i estructurals possibles.

Definició de *funció* [*Social theory and social structure*]: «les conseqüències observades que afavoreixen l'adaptació o ajust d'un sistema donat».

Disfunció, en canvi, fa referència a conseqüències negatives, que dificulten l'adaptació. *No funcions* al·ludeix a conseqüències irrelevantes per al sistema (com certes supervivències del passat).

Merton va insistir en la conveniència de lligar l'anàlisi funcional amb l'estudi empíric d'institucions i processos socials concrets, no sols amb esquemes conceptuals abstractes. Va mantenir que no s'havia d'aplicar únicament a la societat en el seu conjunt, sinó també als diferents nivells (institucions, organitzacions, grups...). Va recordar que el resultat final («saldo net») dels components funcionals i disfuncionals no sempre és clar ni fàcil de decidir.

En resum, Merton va mantenir els aspectes metodològics del funcionalisme alliberant-lo en part de la incapacitat de percebre i explicar els conflictes.

Robert Merton

Merton: funcions patents, funcions latents i conseqüències imprevistes

L'anàlisi funcional sembla inevitablement finalista: un fenomen social es descriu i comprèn pels efectes que produeix, pel resultat al qual tendeix. Per això és molt fàcil confondre finalitats subjectives (motius) i resultats objectius (funcions). Per tal d'evitar aquesta confusió és útil la distinció entre funcions patentes o manifestes i funcions latents. De les primeres hi ha consciència, són esperades (i sovint desitjades): són «relatives a les conseqüències objectives per a una unitat especificada (persona, subgrup, sistema social o cultural) que contribueixen al seu ajust o adaptació i s'esperen així». Les segones són inesperades i inconscients.

La distinció té interès sociològic perquè contribueix a deixar clar que la realitat social no coincideix amb els propòsits o les intencions conscients dels subjectes. Segons Merton, ajuda a aclarir el sentit de normes i pràctiques socials aparentment irracionals i orienta l'atenció cap a fenòmens inadvertits per al sentit comú o l'opinió corrent.

Merton va insistir també en la importància sociològica de la detecció i anàlisi de les conseqüències imprevistes de l'acció. Les funcions latents són una classe particular de conseqüències imprevistes: les que són funcionals per al sistema. Però hi ha també disfuncions latents (o «efectes perversos», segons uns altres autors): aquelles que no contribueixen a la integració de les parts del sistema.

Un altre matís introduït per Merton és la idea que una estructura pot ser disfuncional per al sistema en el seu conjunt i seguir existint pel fet que resulta funcional per a un grup o institució dominant (una idea que va aplicar a l'anàlisi del racisme i el masclisme).

Per últim, Merton va mantenir que no totes les estructures són indispensables per al funcionament correcte de la societat: algunes poden ser eliminades (fet que obri la porta a un canvi social intencional).

Merton: efecte Mateu, profecia autorealitzada...

L'interés de Merton pels efectes no esperats de les accions humanes el va dur a identificar algunes manifestacions rellevants i relativament freqüents d'aquests problemes.

L'efecte Mateu (denominació inspirada en un versicle de l'evangeli segons Sant Mateu: «a qui més té, més se li donarà, i al que menys, el poc que té li serà llevat») al·ludeix a moltes estructures socials que tendeixen a reproduir de manera eixamplada les desigualtats: la intensificació dels desequilibris en la distribució de la riquesa i la renda, el prestigi atribuït d'entrada als punts de vista d'un científic reconegut, etc. Merton va aplicar sagaçment aquesta idea a l'anàlisi de les perversions del principi científic segons el qual no importa l'autoritat de qui afirma una cosa, sinó només la lògica i els fets.

Profecia autorealitzada és un procés en el qual una definició falsa de la situació inicial provoca un comportament que fa que la situació esdevinga real. Aquest concepte i uns altres relacionats (com ara profecia autorefutada, efecte Pigmalió, etc.) han enriquit les idees de conseqüències inesperades i de definició (o construcció social) de la situació, afegint-hi la flexibilitat i la concreció necessàries per permetre llur aplicació a la descripció sociològica de molts fenòmens i processos socials.

Merton: sociologia de la ciència

Merton ha fet aportacions fonamentals a la sociologia de la ciència que, conjuntament amb les provinents de la història social de la ciència, constitueixen el punt de partida indefugible dels estudis actuals sobre ciència i societat.

A més de l'estudi inicial sobre la ciència a l'Anglaterra del segle XVII i de moltes altres aportacions, Merton va descriure la ciència moderna com una institució que respon a quatre principis normatius: **universalisme, comunisme, desinterès i escepticisme organitzat**.

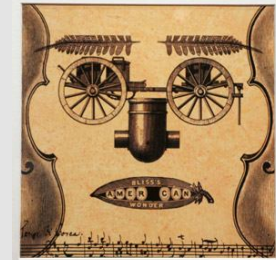
L'universalisme implica que la científicitat depèn de criteris de correcció lògica i contrastació empírica (rigor del raonament i adequació als fets) que no són particularistes, de manera que els atributs personals o socials de qui fa ciència –nacionalitat, raça, sexe, religió, ideologia, classe social, personalitat o caràcter– són, com a tals, irrelevants.

La ciència moderna és una institució comunista en el sentit que, en ella, la propietat és pública i la gratificació és moral. El descobriment, des del moment que és publicat, passa a ser patrimoni col·lectiu. La recompensa és, sobretot, el prestigi entre els especialistes i el reconeixement de la comunitat. (La propietat i els diners no són un factor essencial en la ciència, i de fet poden introduir-hi distorsions molt importants.)

El desinterès en la ciència (o, com també es diu, l'objectivitat o la neutralitat valorativa) no té a veure amb l'altruisme, la passió pel coneixement o qualsevulla altra qualitat de la persona que s'hi dedica. És més aviat un imperatiu institucional que es deriva de l'examen crític implacable dels altres membres de la "comunitat" científica.

Escepticisme organitzat és el rebuig del principi d'autoritat i la no acceptació com a vàlid d'un descobriment fins que no és contrastat empíricament en condicions clarament especificades i reproduïbles.

El xoc entre aquests principis i els principis contraris vigents en altres esferes (la política, l'economia, la família, etc.) és una causa característica de tensions socials en la ciència.

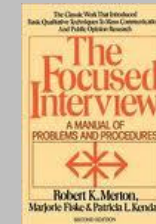

Merton: L'entrevista de grup enfocada

La tècnica d'investigació qualitativa que avui és més coneguda com a grup enfocat (*focus group*), en la qual les percepcions, opinions, creences i actituds d'un grup de persones –sobre una idea, problema o producte– són expressades en un context interactiu i d'expressió oberta fou desenvolupada, i sembla que inventada, per Merton. «*Focus group*» és una denominació posterior de la tècnica, que fou anomenada pel seu creador «entrevista grupal enfocada». Fou un dels instruments de treball al *Bureau of Applied Social Research*.

Enllà d'aquesta contribució concreta, l'obra de Merton es caracteritza per haver bastit ponts entre la recerca empírica aplicada a problemes socials, casos i uns altres objectes particulars i l'anomenada «gran teoria», les visions generals sobre l'estructura i el canvi de les societats. La seua insistència en les teories d'abast intermedi té a veure amb la convicció que l'estudi d'organitzacions, professions, institucions i unes altres estructures socials menys omnicomprendives que la totalitat social era el terreny adient per a la necessària reconciliació de la teoria i l'experiència en sociologia, massa separades al seu parer.

Amb aquest esperit, va abordar estudis sobre temes tan diversos com ara les burocràcies públiques i privades, els canvis en les condicions de treball, l'habitatge, el prejudici racial, la llibertat de lectura, l'educació dels metges, les professions, els mitjans de comunicació de masses...

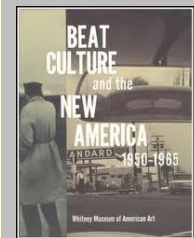
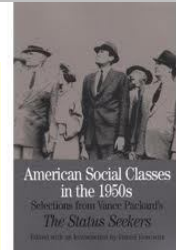
L'estructural-funcionalisme: unes altres línies de desenvolupament

L'estructural-funcionalisme nord-americà que va dominar la sociologia dels anys cinquanta i seixanta del segle passat reconeix la influència de Comte, Spencer i Durkheim sobre el seu enfocament macro, mostra una tendència clara a considerar que les diferents estructures i institucions estan en equilibri entre elles i contribueixen positivament al sistema social, i manté una visió del canvi social en termes evolutius i no revolucionaris.

A més de Parsons i Durkheim, convé ressenyar la teoria funcionalista de l'estratificació formulada per Davis i Moore el 1945 (Davis, K. i W. Moore, «Some Principles of Stratification», *American Sociological Review*, núm. 10: p. 242-249). Segons aquest treball, l'estratificació –la distribució desigual de riquesa, poder, informació i prestigi– és una necessitat funcional de tota societat. L'estratificació és una estructura de posicions socials, no primàriament d'individus. La qüestió, aleshores, es redueix a explicar com la societat fa per adreçar els individus a les posicions per a les quals són més adequats i per justificar i legitimar les corresponents diferències en càrregues i recompenses.

També mereix una anotació la pregunta pels requisits funcionals de tota societat (les condicions perquè una societat «funcione»). Els funcionalistes acostumen a respondre que cal una població no decreixent, un nivell baix de conflicte de classes i de gènere, un ajust adequat entre les trajectòries individuals i l'estratificació, una cultura i un sistema de valors comuns, així com uns objectius socials compartits i un control suficient de l'expressió de les emocions i de les conductes desintegradores. En resum: un grau elevat de consens.

Finalment, tot i que s'ha assenyalat moltes vegades la correspondència entre el funcionalisme sociològic i les condicions de la societat estatunidenca dels cinquanta, cal recordar que fou també l'època de la bomba d'hidrogen, el mccarthisme i la guerra de Corea, així com l'existència d'unes altres orientacions sociològiques més sensibles als aspectes problemàtics del capitalisme madur (Wright Mills, Packard, Riesman, Jacobs). [Però això és ja, en més d'un sentit, teoria social d'avui.]

Enllà del funcionalisme: algunes portes obertes en acabant la dècada del 1950

Charles Wright Mills, *The Power Elite* (1956) [*La élite del poder*, Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 1957].

Charles Wright Mills, *The Sociological Imagination* (1959) [*La imaginación sociológica*, Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 1961].

Vance Packard, *The Status Seekers* (1959) [*Los buscadores de prestigio*, Buenos Aires, Eudeba, 1964].

Vance Packard, *The Waste Makers* (1960) [*Los artífices del derroche*, Buenos Aires, Sudamericana, 1961].

Jane Jacobs, *The Death and Life of Great American Cities* (1961) [*Muerte y vida de las grandes ciudades*, Barcelona, Edicions 62, 1973].

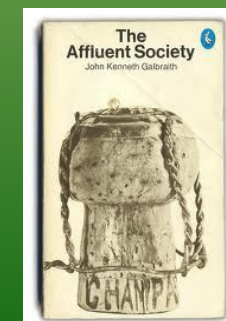
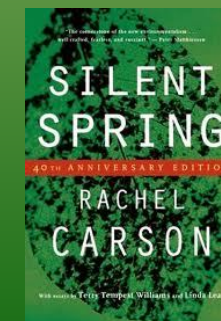
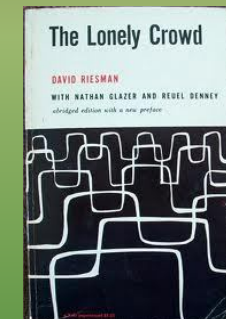
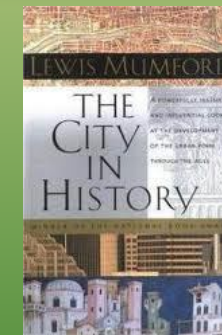
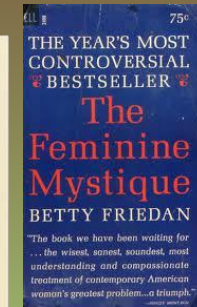
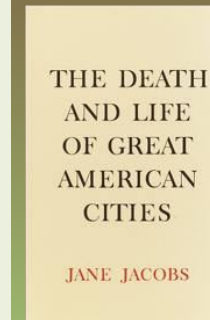
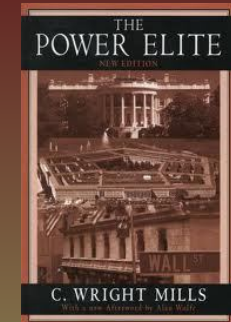
David Riesman et al, *The Lonely Crowd: A Study of the Changing American Character* (1961) [*La muchedumbre solitaria*, Barcelona, Paidós, 1981].

Rachel Carson, *Silent Spring*, 1962 [*Primavera silenciosa*, Barcelona, Crítica, 2005].

Lewis Mumford, *The City in History* (1961) [*La ciudad en la historia*, Buenos Aires, Infinito, 1966].

John Kenneth Galbraith, *The Affluent Society* (1958) [*La sociedad opulenta*, Barcelona, Ariel, 1984].

Betty Friedan, *The Feminine Mystique* (1963) [*La mística de la feminitat*, Barcelona, Edicions 62, 1966].

Bibliografía adicional sobre història del pensament sociològic

- Almaraz, J.: *La teoría sociológica de Talcott Parsons: La problemática de la construcción metodológica del objeto*. Madrid, CIS, 1981.
- Ansart, P.: *La sociología de Saint-Simon*. Barcelona, Península, 1972.
- Arnaud, P.: *Sociología de Comte*. Barcelona, Península, 1986.
- Aron, R.: *Les etapes del pensament sociològic*. 2 vols. Barcelona, Herder, 1994.
- Campillo, N.: *Razón y utopía en la sociedad industrial: Un estudio sobre Saint-Simon*. València, Universitat de València, 1992.
- Campos Rubio, A.: *Charles Fourier, pasión y utopía: De la atracción pasional a la política sexual*. Bilbao, Universidad del País Vasco, 1995.
- Cornu, A.: *Carlos Marx y Federico Engels*. La Habana, Instituto Cubano del Libro, 1973.
- Davis, K.: «Introducción: Apreciación crítica de Malthus». Malthus, T. R.: *Ensayo sobre el principio de la población*. Mèxic, F. C. E., 1951, p. vii-xxxiv.
- Durkheim, E.: *Montesquieu y Rousseau, precursores de la sociología*. Madrid, Tecnos, 2000.
- Freund, J.: *Sociología de Max Weber*. Barcelona, Península, 1986.
- Giddens, A.: *La estructura de clases en las sociedades avanzadas*. Madrid, Alianza, 2000.
- Giner, S.: *Teoría sociológica clásica*. Barcelona, Ariel, 2001.
- Gramsci, A.: *Antología – Selección, traducción y notas de Manuel Sacristán*. Madrid, Siglo XXI, 1977.
- Gurvitch, G.: *Los fundadores franceses de la sociología contemporánea: Saint-Simon y Proudhon*. Buenos Aires, Nueva Visión, 1970.
- Hobsbawm, E. J. (dir.): *Historia del marxismo*. (8 vols.). Barcelona, Bruguera, 1980.
- Hunt, T.: *El gentleman comunista: La vida revolucionaria de Friedrich Engels*. Barcelona, Anagrama, 2011.
- Jay, M.: *La imaginación dialéctica: Historia de la Escuela de Frankfurt y el Instituto de Investigación Social (1923-1950)*. Madrid, Taurus, 1974.
- Juan, S.: «Crítica de l'(evolucionisme com a)animalització de l'home». *Arxius de Ciències Socials*, núm. 17, 2007, p. 55-62.

cont.

- Juan, S.: «La sociología francesa hoy: En el quincuagésimo aniversario de la creación de la licenciatura en Sociología en la universidad francesa». *Arxius de Ciències Socials*, núm. 21, 2009, p. 37-48.
- Juan, S.: *La escuela francesa de socioantropología*. València, Publicacions de la Universitat de València, 2013.
- Kolakowski, L.: *Las principales corrientes del marxismo*. 3 vols. Madrid, Alianza, 1980.
- Lukes, S.: *Émile Durkheim, su vida y su obra*. Madrid, CIS, 1984.
- Malthus, T. R.: *Ensayo sobre el principio de la población*. Madrid, Akal, 1990.
- Manuel, F. E. i F. P. Manuel: *El pensamiento utópico en el mundo occidental. III: La utopía revolucionaria y el crepúsculo de las utopías (siglo XIX-XX)*. Madrid, Taurus, 1981.
- Marsal, J. F.: *Conocer Max Weber y su obra*. Barcelona, Dopesa, 1978.
- Marx, K. i F. Engels: *La ideología alemana*. Barcelona, Laia, 1990.
- Marx, K.: *El capital I*. Barcelona, Edicions 62, 1984.
- Mitzman, A.: *La jaula de hierro: Una interpretación histórica de Max Weber*. Madrid, Alianza, 1969.
- Nisbet, R.: *La formación del pensamiento sociológico*. 2 vols. Buenos Aires, Amorrortu, 1969.
- Parkinson, G. H. R.: *Georg Lukacs: El hombre, su obra, sus ideas*. Barcelona, Grijalbo, 1973.
- Picó, J.: «Teoría y empiria en el análisis sociológico: Paul F. Lazarsfeld y sus críticos». *Papers*, núm. 54, 1998, p. 9-48.
- Picó, J.: *Los años dorados de la sociología (1945-1975)*. Madrid, Alianza.
- Picó, J. i I. Serra: *La Escuela de Chicago de sociología*. Madrid, Siglo XXI, 2010.
- Prades, J. A.: *Durkheim*. Paris, P. U. F., 1990.
- Ritzer, G.: *Teoría sociológica contemporánea* (tercera edición). Madrid, McGraw-Hill, 1993.
- Sabido Ramos, O. et al: *Georg Simmel: Una revisión contemporánea*. Barcelona, Anthropos, 2007.
- Scott, J. (ed.): *50 sociólogos esenciales: Los teóricos formativos*. Madrid, Cátedra, 2013.
- Stevenson, L. i D. L. Haberman: *Diez teorías sobre la naturaleza humana*. Madrid, Cátedra, 2001.
- Thompson, E. P.: *William Morris: De romántico a revolucionario*. Valencia, Edicions Alfons el Magnànim, 1988.
- Torres Alberó, C. i E. Lamo de Espinosa: «In memoriam: Robert K. Merton». *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 100, 2002, p. 13-26.